

วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ทางการศึกษา

การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล
A STUDY OF TEACHERS' OPINIONS ON LEADERSHIP CHARACTERISTICS

IN KINDERGARTENERS

นางสาวอรุมา วิลัย *

Onuma Wilai

ดร.ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์ **

Pattamasiri Teeranurak Jaruchainiwat, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิด ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ ด้านการทำงาน และด้านการเข้าใจตนเอง ประชากรคือ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สพป.) ภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2556 จำนวน 77 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$) โดยด้านการเข้าใจตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.46$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ ($\bar{x} = 4.40$) ด้านความคิด ($\bar{x} = 4.39$) และด้านการทำงาน ($\bar{x} = 4.38$) ตามลำดับ

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย ภาควิชา หลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: iam_kotori@yahoo.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชา หลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: tpattamasiri@hotmail.com

ISSN 1905-4491

Abstract

The purpose of this research was to study teachers' opinions on 4 aspects of leadership characteristics in kindergarteners which were thinking, interpersonal relationship skills, team work, and self-understanding. Participants included 77 kindergarten teachers in the Bangkok Primary Educational Service Area in the 2nd semester of the 2013 academic year. The research instruments were a questionnaire and an interview form. The data was analyzed and presented in term of frequencies, percentages, means, standard deviations and content analysis. The research findings showed that teachers perceived in 4 aspects of leadership characteristics of kindergarteners in the high level ($\bar{x} = 4.41$). The highest score was for self-understanding ($\bar{x} = 4.46$), followed by interpersonal relationship skills ($\bar{x} = 4.40$), thinking ($\bar{x} = 4.39$) and team work ($\bar{x} = 4.38$) respectively.

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของครู/ คุณลักษณะภาวะผู้นำ/ เด็กอนุบาล

KEYWORDS: TEACHERS' OPINIONS/ LEADERSHIP CHARACTERISTICS/ KINDERGARTENERS

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในโลกปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วหลายประเทศจึงหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในประเทศให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การพัฒนาทรัพยากรบุคคลตั้งแต่ระดับปฐมวัยเป็นเรื่องที่หลายประเทศให้ความสำคัญ เนื่องจากเด็กจะเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญและเป็นกำลังหลักของประเทศ ดังนั้น การสร้างเด็กให้มีคุณภาพจึงเปรียบเสมือนการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีการตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กไทยเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการนำพาประเทศเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองของสังคมโลก จากการศึกษาวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศพบว่า ปัจจุบันมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของบุคคลในระดับต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 (ชาอุชัย อาจิสมาจาร, 2543) ปัจจุบันหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนได้กำหนดแผนการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของเด็กขึ้น โดยมุ่งเน้นให้

ความสำคัญกับ “ภาวะผู้นำ” เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและสามารถเติบโตขึ้นเป็นผู้นำที่สามารถนำพาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

ปัญหาเด็กขาดภาวะผู้นำกำลังเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบัน เนื่องด้วยระบบโครงสร้างของสังคมไทยและระบบการศึกษาไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำให้เด็กส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการเป็นผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้นำ อีกทั้งวัฒนธรรมไทยที่ปลูกฝังให้เด็กมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่และค่านิยมทางสังคมที่มองว่าเด็กดี คือ เด็กที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่โดยไม่โต้เถียง เด็กจำนวนมากจึงถูกจำกัดการแสดงออกทางด้านความคิดตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับเด็กไทย เมื่อเด็กไทยส่วนใหญ่ขาดมุมมองในการเข้าใจความหมายที่แท้จริงของภาวะผู้นำและไม่เห็นความสำคัญของการเป็นผู้นำ เด็กเหล่านี้จึงใช้ชีวิตไปตามกระแสสังคมโดยไม่รู้ตัวว่าความต้องการที่แท้จริงของตนเองคืออะไร (ภมรศรี แดงชัย, 2556) นอกจากนี้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของเด็ก ครูส่วนมากในปัจจุบันมีมุมมองว่า การสอนคือการควบคุมการเรียนรู้ทั้งหมดของเด็กที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ครูเป็นผู้ริเริ่มคิดและลงมือทำกิจกรรม โดยมีเด็กเป็นผู้ลงมือทำตามภายใต้บทบาทและหน้าที่ที่ครูเป็นผู้กำหนดเน้นบทบาทการเป็นผู้สอนความรู้และจัดกิจกรรมตามหลักสูตร โดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัยและความต้องการของเด็ก สอดคล้องกับผลรายงานการวิจัยมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัยโดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2555) ที่ระบุว่า สภาพปัญหาการเรียนการสอนของครูคือ ครูขาดความพร้อมในการใช้หลักสูตร ขาดความรู้ทางด้านวิธีการสอน ทำให้ไม่สามารถดัดแปลงหรือยืดหยุ่นการสอนได้อย่างเหมาะสม มีการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ครูมีภารกิจมากส่งผลต่อเจตคติการใช้สื่อของครูว่าการใช้สื่อมากทำให้การสอนยุ่งยาก รวมถึงการขาดความรู้และทักษะในการวางแผนเตรียมการสอน ครูจึงขาดโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ เพื่อสังเกตพัฒนาการและการเรียนรู้ ตลอดจนความต้องการที่แท้จริงของเด็กแต่ละคน สอดคล้องกับที่ Roet (2000) ได้กล่าวว่า สาเหตุที่ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและความต้องการของเด็กแต่ละคน เพราะครูส่วนมากขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิสัมพันธ์กับเด็กเพื่อเรียนรู้ความสามารถและตัวตนที่แท้จริงของเด็ก

โรงเรียนเปรียบเสมือนสังคมจำลองการเรียนรู้วิธีเข้าสังคมของเด็ก บทบาทและความรู้ความเข้าใจของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและฝึกฝนความสามารถด้านภาวะผู้นำให้แก่เด็ก สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย (NAEYC, 2005) ได้ระบุว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จในการเข้าสังคมเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ความสำเร็จที่เด็กเคยได้รับในอดีต ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีด้านการเป็นผู้นำ และได้แสดงความเป็นผู้นำตามความสามารถของเด็ก

แต่ละคนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ Roets (2000) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีถ้าได้รับการท้าทายในระดับที่เหมาะสม โดยมีครูหรือผู้ใหญ่คอยแนะนำและให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น บทบาทและความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้และความสามารถด้านภาวะผู้นำในเด็กผ่านการจัดการเรียนการสอนภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ภาวะผู้นำในเด็ก หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นให้ร่วมมือกระทำตามสิ่งที่ตนเองร้องขอ (Fu, 1979) รวมถึงการที่เด็กมีความสามารถในการคิดกระบวนการทำงาน วางแผนหรือแนวทางการทำงานให้กับตนเองหรือผู้อื่น (Roets, 2000) นอกจากนี้ Deborah (2012) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำในเด็กเพิ่มเติมว่าหมายถึง การสร้างแรงจูงใจ หรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นหรือกลุ่มคนให้มีความคิดหรือกระทำตามเป้าหมายที่ตนเองหรือกลุ่มตั้งไว้ โดยมหาวิทยาลัยไอโอวาสเตท (Iowa State University) ได้พัฒนาแนวคิด 4-H Clover เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับเด็กและเยาวชน โดยมีหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความสามารถด้านสติปัญญา (Head) ประกอบด้วย 1.1) ด้านความคิด คือ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะตัดสินใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการให้บริการ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 1.2) ด้านการจัดการ คือ ทักษะการกำหนดจุดมุ่งหมาย ทักษะการวางแผนและการจัดการ ทักษะการใช้ทรัพยากร ทักษะการเก็บบันทึก ทักษะการยืดหยุ่น
- 2) ความสามารถด้านการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม (Heart) ประกอบด้วย 2.1) ด้านความสัมพันธ์ คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการร่วมมือ ทักษะทางสังคม ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง ทักษะการยอมรับความแตกต่าง และ 2.2) การดูแล คือ ทักษะการใส่ใจผู้อื่น ทักษะการเห็นอกเห็นใจ ทักษะการแบ่งปันและช่วยเหลือ ทักษะการสร้างสัมพันธ์
- 3) ความสามารถด้านการทำงานและทำหน้าที่พลเมืองของสังคม (Hand) ประกอบด้วย 3.1) ด้านการให้ คือ ทักษะการเป็นอาสาสมัคร ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการให้แก่งาน และ 3.2) การทำงาน คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสร้างแรงจูงใจในตนเอง ทักษะการตลาด และ
- 4) ความสามารถด้านการดูแลสุขภาพและร่างกายของตนเอง (Health) ประกอบด้วย 4.1) ด้านการดำเนินชีวิต คือ ทักษะการเลือกสิ่งที่ดีให้กับตนเอง ทักษะการจัดการความเครียด ทักษะการป้องกันโรค ทักษะการรักษาความปลอดภัย และ 4.2) ด้านการดูแลตนเอง คือ การเห็นคุณค่าตนเอง การรับผิดชอบต่อตนเอง การรู้จักลักษณะและบทบาทของตนเอง การจัดการกับความรู้สึก การมีวินัยในตนเอง

ปัจจุบัน แนวคิด 4-เอช (4-H) ได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา และในอีกกว่า 80 ประเทศทั่วโลก โดยนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กและการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมภาวะผู้นำให้กับเด็กอย่างกว้างขวาง ยกตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยโอริกอนสเตท (Oregon State University, 1998) ได้นำแนวคิด 4-เอช (4-H) มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเบื้องต้นให้กับเด็ก โดยส่งเสริมให้ครูจัดการเรียน

การสอนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เด็กได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามพัฒนาการและความสนใจของเด็ก นอกจากนี้ สายฝน วังสระ (2552) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาโปรแกรม 4-เอช (4-H) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า นักเรียนมีภาวะผู้นำเพิ่มขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง กลาแสดงความคิดเห็น รู้จักวางแผน และรู้จักการปรับตัวเข้าหาผู้อื่นมากขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Alexis (2011) มีการนำทฤษฎีฐานรากมาอธิบายคุณลักษณะภาวะผู้นำของเด็กอนุบาล ซึ่งประกอบด้วย 1) การรอบรู้ในสิ่งต่างๆ 2) การบริหารจัดการอย่างสร้างสรรค์ 3) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การเป็นผู้นำ 5) การยึดมั่นในคุณธรรม 6) การมีเอกลักษณ์เฉพาะตน 7) การแก้ไขปัญหาเพื่อลดความขัดแย้ง 8) การมุ่งมั่นพยายามเพื่อความสำเร็จของงาน จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำในระดับความสามารถของเด็กอนุบาลจำแนกได้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความคิด ประกอบด้วย การตัดสินใจและการวางแผนจัดการ 2) ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ประกอบด้วย การสื่อสารและการเห็นอกเห็นใจ 3) ด้านการทำงาน ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม และ 4) ด้านการเข้าใจตนเอง ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเองและการมีวินัยในตนเอง

จากการศึกษาสภาพปัญหาและความสำคัญของภาวะผู้นำในเด็กพบว่า ปัจจุบันมีงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำในเด็กอนุบาลจำนวนมากในต่างประเทศ โดยส่วนมากศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอายุตั้งแต่ 5 ขวบขึ้นไป เนื่องจากเด็กวัยนี้เริ่มรู้จักการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เล่นหรือทำกิจกรรมเป็นกลุ่มได้ เด็กมีพัฒนาการในการเข้าสังคม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ผลงานวิจัยเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสมให้กับเด็กวัยนี้ แต่สำหรับงานวิจัยในประเทศพบว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในเด็กอนุบาลที่ชัดเจนในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของภาวะผู้นำในเด็ก อันจะนำไปสู่ความสามารถในการส่งเสริมภาวะผู้นำให้แก่เด็กวัยปฐมวัยได้อย่างถูกต้อง และบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาเด็กให้มีศักยภาพด้านภาวะผู้นำของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาลของครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิด ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการทำงาน และด้านการเข้าใจตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับ คุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็ก	1. ด้านความคิด	1.1. การตัดสินใจ 1.2. การวางแผนจัดการ
	2. ด้านการสร้างสัมพันธภาพ	2.1. การสื่อสาร 2.2. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
อนุบาล	3. ด้านการทำงาน	3.1. การเป็นผู้นำ 3.2. การทำงานเป็นทีม
	4. ด้านการเข้าใจตนเอง	4.1. การตระหนักรู้ในตนเอง 4.2. การมีวินัยในตนเอง

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 77 คน งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด และสัมภาษณ์ครูเพื่อศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่ตอบแบบสอบถามได้คะแนนสูงสุด 4 ลำดับแรกและคะแนนต่ำสุด 4 ลำดับสุดท้าย จากประชากร 77 คน โดยครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้รับการส่งเสริมสมรรถนะด้านภาวะผู้นำครู เพื่อสร้างครูที่มีคุณภาพตามนโยบายของรัฐบาลในการที่จะพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 2 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์ทางการสอนเด็กระดับชั้นอนุบาล ประสบการณ์การเข้าอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งผู้บริหารหรือหัวหน้างาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาลใน 4 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการทำงาน และด้านการเข้าใจตนเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

3.2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล สำหรับผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเป็นรายบุคคล แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อมูลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 73 ชุด จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด 77 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.80

4.2 ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลคะแนน เลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคะแนนรวมสูงสุด 4 อันดับแรก และคะแนนต่ำสุด 4 อันดับสุดท้าย เพื่อเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

4.3 ผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลาล่วงหน้าในการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 8 คน และดำเนินการสัมภาษณ์รายบุคคลตามแนวคำถามโดยการจดบันทึกแบบสั้นลงในแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 แบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง เพื่อนำมาแปลความหมายตามระดับความคิดเห็น ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

5.2 แบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ สรุปรวบรวม เรียบเรียง แยกคำตอบต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของครู

ข้อมูลจากแบบสอบถาม สรุปได้ว่า ครูเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 98.63 มีอายุระหว่าง 26 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.40 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.86 จบสาขาการศึกษา ปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 75.34 มีประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาลระหว่าง 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.88 รองลงมา คือ 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.55 ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล คิดเป็นร้อยละ 93.15 และเคยทำงานในระดับผู้บริหารหรือหัวหน้างาน คิดเป็นร้อยละ 57.53

2. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาลใน 4 ด้าน

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.41$) โดยคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการเข้าใจตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.46$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ($\bar{x} = 4.40$) ด้านความคิด ($\bar{x} = 4.39$) และด้านการทำงาน ($\bar{x} = 4.38$) ตามลำดับ

2.1 ด้านการเข้าใจตนเอง

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการเข้าใจตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$) เมื่อพิจารณาจากประเด็นย่อยพบว่า การมีวินัยในตนเอง มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด ($\bar{x} = 4.55$) รองลงมา คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($\bar{x} = 4.37$)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการมีวินัยในตนเองพบว่า การรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.80$) รองลงมา คือ การดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม ($\bar{x} = 4.67$) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครูจำนวน 8 คน สรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการมีวินัยในตนเอง ดังนี้ เด็กรู้ว่าตนเองมีหน้าที่ต้องทำอะไรและทำงานสำเร็จได้ โดยครูไม่ต้องกล่าวเตือน (4 คน) เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องได้ (3 คน) เด็กทำงานของตนเองจนสำเร็จก่อนไปช่วยงานผู้อื่น (1 คน)

องค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการตระหนักรู้ในตนเองพบว่า การภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.67$) รองลงมา คือ การเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ($\bar{x} = 4.39$) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครูจำนวน 8 คน สรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ดังนี้ เด็กบอกได้ว่าตนเองชอบทำหรือไม่ชอบทำอะไร (3 คน) เด็กยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนหรือคำแนะนำของครูเกี่ยวกับเรื่องของตนเองและนำไปปรับปรุงแก้ไข (3 คน) เด็กบอกความรู้สึกของตนเองหลังทำกิจกรรมต่างๆ ได้ (2 คน)

2.2 ด้านการสร้างสัมพันธภาพ

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการสร้างสัมพันธภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.42$) รองลงมา คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{x} = 4.37$)

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นพบว่า การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.54$) รองลงมา คือ การลอบโยนให้กำลังใจผู้อื่น ($\bar{x} = 4.46$) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครูจำนวน 8 คน สรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังนี้ เด็กสังเกตเพื่อนที่เงียบ ไม่ร่าเริง และเข้าไปถามความรู้สึก (4 คน) เด็กอาสาช่วยเหลืองานครู (2 คน) และเด็กช่วยเหลืองานที่เพื่อนทำไม่ได้ (2 คน)

องค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการสื่อสารพบว่า การตอบหรือถามคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ฟัง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.49$) รองลงมา คือ การใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 4.43$) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครูจำนวน 8 คน สรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการสื่อสาร ดังนี้ เด็กพูดตอบคำถามได้อย่างชัดเจน (3 คน) เด็กบอกสิ่งที่ตนเองต้องการได้ (3 คน) การเล่นิทานให้เพื่อนฟังได้โดยใช้ภาษาที่ถูกต้องและชัดเจน (1 คน) เด็กถ่ายทอดสิ่งที่ได้ฟังมาให้ผู้อื่นฟังได้อย่างชัดเจน (1 คน)

2.3 ด้านความคิด

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านความคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า ด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.43$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนจัดการ ($\bar{x} = 4.34$)

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการตัดสินใจพบว่า การแก้ไขปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.53$) รองลงมา คือ การตัดสินใจทำสิ่งต่างๆอย่างมีเหตุผล ($\bar{x} = 4.49$) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครูจำนวน 8 คน สรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการตัดสินใจ ดังนี้ เด็กตัดสินใจเลือกเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆได้ด้วยตนเอง (3 คน) เด็กตัดสินใจแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของตนเองได้ (3 คน) เด็กตัดสินใจอย่างกล้าหาญ (2 คน)

องค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการวางแผนจัดการพบว่า การมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.60$) รองลงมา คือ การปรับเปลี่ยนแผนการทำงานเพื่อให้ทำงานสำเร็จ ($\bar{x} = 4.34$) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครูจำนวน 8 คน สรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการวางแผนจัดการ ดังนี้ เด็กรู้จักวางแผนงานว่าสิ่งใดควรทำก่อน-หลัง (6 คน) เด็กสามารถนำสิ่งของที่มืออยู่ในห้องมาปรับใช้ในการทำกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม (2 คน)

2.4 ด้านการทำงาน

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้นำ ($\bar{x} = 4.35$)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการทำงานเป็นทีมพบว่า การมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.61$) รองลงมา คือ การช่วยเหลืองานของกลุ่มเพื่อให้งานสำเร็จ ($\bar{x} = 4.43$) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครู จำนวน 8 คน สรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการทำงานเป็นทีม ดังนี้ เด็กรู้จักแบ่งงานให้กับเพื่อนคนอื่นในกลุ่ม (3 คน) เด็กรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและนำมาปรับใช้ในการทำงาน (4 คน) เด็กช่วยเหลืองานกลุ่มเพื่อให้ผลงานออกมาเป็นความร่วมมือของทุกคน (1 คน)

องค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการเป็นผู้นำพบว่า การได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนให้เป็นผู้นำ และการมีอิทธิพลต่อความคิดหรือการกระทำของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.46$) รองลงมา คือ การแสดงความเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ($\bar{x} = 4.30$) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ครู จำนวน 8 คน สรุปได้ว่า ครูมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการเป็นผู้นำ ดังนี้
เด็กเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ (4 คน) เด็กเป็นแบบอย่างในการเล่นของเพื่อน (2 คน)
เด็กชักชวนให้เพื่อนทำตามที่ตนเองต้องการได้ (2 คน)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล 4 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านการเข้าใจในตนเอง

ในทัศนะของครู คุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาลด้านการเข้าใจตนเองเป็นคุณลักษณะที่ครูเห็นความสำคัญเป็นอันดับแรกเมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านอื่นๆ ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะด้านนี้ แสดงให้เห็นว่า ประเด็นที่ศึกษาในด้านการเข้าใจในตนเองที่ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีวินัยในตนเอง ($\bar{x} = 4.55$) โดยองค์ประกอบของคุณลักษณะในเรื่องการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.80$) ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมากกับการส่งเสริมพัฒนาการและคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการเข้าใจตนเองให้กับเด็กอนุบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Murphy and Johnson, (2011) ที่ระบุว่า การมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมาย รู้จักการรอคอย เคารพและปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม สามารถเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น การสร้างให้เด็กมีการเข้าใจในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเอง รู้จักเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น เป็นสิ่งสำคัญในการส่งผลให้เด็กเติบโตและพัฒนาไปสู่การเป็นผู้นำที่ดีในอนาคต

2. ด้านการสร้างสัมพันธภาพ

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการสร้างสัมพันธภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) รองจากด้านการเข้าใจในตนเอง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากประเด็นที่ศึกษา พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำที่ครูเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ($\bar{x} = 4.54$) ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นสังคมแห่งน้ำใจ เนื่องด้วยวิถีการดำเนิน

ชีวิตของคนไทยในอดีตที่ดำรงชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน ทำให้เด็กๆ ในอดีตได้รับการอบรมเลี้ยงดูท่ามกลางสภาพแวดล้อมแห่งการแบ่งปันน้ำใจ การช่วยเหลือกันและกัน ทำให้เด็กได้รับการปลูกฝังและหล่อหลอมนิสัยการมีน้ำใจจากครอบครัวและค่านิยมของสังคมไทยตั้งแต่ในอดีต ก่อศักดิ์ ไชยรัศมีศักดิ์ (2556) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีน้ำใจคือ ผู้นำที่สามารถเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ มีความเมตตากรุณา และพยายามให้ความช่วยเหลือต่อผู้อื่นเดือดร้อน ผู้นำที่มีน้ำใจจึงได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งระดับสูงขององค์กรที่บริหารตามแนวทางตะวันออก เพราะองค์กรเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความสุขให้เกิดขึ้นกับสมาชิกทุกคนในองค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการมีน้ำใจต่อผู้อื่น ชื่นชมและปลอบโยนให้กำลังใจผู้อื่นได้ เป็นคุณลักษณะภาวะผู้นำที่มีความสำคัญซึ่งครูควรปลูกฝังให้แก่เด็กตั้งแต่ในระดับชั้นอนุบาล

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการสร้างสัมพันธภาพพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำที่ครูให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้ายคือ การรับและสื่อสารข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 4.28$) จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่ขาดการตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการสื่อสารของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับรายงานของ The National Council of English and International Reading Association (1996) ที่กล่าวว่า ภาษาเป็นตัวบ่งชี้ความเป็นมนุษย์ เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้ในการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน หากเด็กขาดการส่งเสริมทักษะในด้านการสื่อสารจะทำให้ขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการคิดตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งขาดทักษะในการสื่อสารความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะภาวะผู้นำ ดังนั้น หากครูให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและส่งเสริมประสบการณ์สำคัญให้กับเด็กอย่างเหมาะสมตามวัย จะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่มีทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้

3. ด้านความคิด

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการคิด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$) รองจากด้านการเข้าใจในตนเอง และด้านการสร้างสัมพันธภาพ ตามลำดับ โดยประเด็นศึกษาที่ครูเห็นด้วยในระดับมากที่สุดคือ การมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ($\bar{x} = 4.60$) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Alexis (2011) ที่ระบุว่า เด็กที่มีภาวะผู้นำคือ เด็กที่มีความรับผิดชอบทำงานของตนจนสำเร็จ และมีสามารถคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการคิดพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำที่ครูให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้เพื่อให้งานสำเร็จ ($\bar{x} = 4.09$) จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่ยังคงมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถ

ทางการคิดของเด็กว่าการคิดแก้ไขปัญหภายใตสถานการณ์ที่มีข้อจำกัดเป็นสิ่งที่ยากและไม่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในขณะที่ผลงานวิจัยของ Alexis (2011) ได้ระบุว่า เด็กสามารถคิดแก้ไขปัญหได้อย่างยืดหยุ่น และสอดคล้องไปตามสถานการณ์ที่พบ เด็กที่มีภาวะผู้นำจะสามารถแก้ไขปัญหภายใตข้อจำกัดได้ดี เช่น การบอกให้เพื่อนจัดลำดับการใช้สีเทียนในการระบายสี เพื่อลดการขัดแย้งในกรณีที่ต้องการใช้สีที่ต้องการพร้อมกัน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสคิดแก้ไขปัญหภายใตสถานการณ์ที่มีข้อจำกัด จะเป็นการฝึกฝนให้เด็กสามารถขยายความรู้และประสบการณ์ในการคิดแก้ไขปัญห เพื่อเติบโตเป็นนักแก้ไขปัญหที่ดีได้

4. ด้านการทำงาน

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) รองจากด้านการเข้าใจในตนเอง ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ และด้านความคิด ตามลำดับ โดยประเด็นศึกษาที่ครูเห็นด้วยในระดับมากที่สุดคือ การมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 4.61$) และคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ครูให้ความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม ($\bar{x} = 4.20$) จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนเองได้รับมอบหมายมากกว่าการให้ร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ วิกรม กรมดิษฐ์ (2553) ที่กล่าวว่า คนไทยมีจุดอ่อนในด้านการทำงานเป็นทีม ด้วยลักษณะของสังคมไทยที่ขาดความเป็นสุภาพบุรุษ คนส่วนมากต้องการความสะดวกสบายในการทำงาน และไม่ต้องการเห็นคนอื่นเด่นกว่าตนเอง จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไทยไม่สามารถก้าวขึ้นเป็นผู้นำในเวทีระดับโลกได้ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ที่ได้กล่าวว่า คุณลักษณะด้านการมีความสามัคคีเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะที่คนไทยควรมี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูควรมีความตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมทักษะด้านการทำงานเป็นทีมให้กับเด็กตั้งแตระดับอนุบาล เพื่อปลูกฝังแนวคิดในการเป็นผู้นำที่สามารถยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องการทำงานได้ โดยนอกจากจะเป็นการส่งเสริมความสามารถของเด็กๆ ในด้านการทำงานแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความสามารถด้านการเข้าสังคมและการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมให้กับเด็กอีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ครูอนุบาลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล และสามารถส่งเสริมการแสดงออกทางด้านความเป็นผู้นำที่ดีให้กับเด็กอนุบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำในเด็กอนุบาล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ครูอนุบาลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำให้กับเด็กอนุบาล ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำในเด็กอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลสังกัดอื่นๆ เช่น สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

2. ควรมีการทำวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำให้กับเด็กอนุบาล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ก่อกศักดิ์ ไชยรัศมีศักดิ์. (2556). ผู้นำ 5 ระดับ ศาสตร์การบริหารตามแนวทางตะวันออก.

วารสารเพชร 7 สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: บมจ. ซีพีออลล์.

ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2543). ทักษะภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

ภมรศรี แดงชัย. (2556). เปิด 6 อุปสรรคการทำงานครูไทยเมื่อการเรียนรู้ของเด็กในศตวรรษที่ 21

ไม่เหมือนเดิม. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาเยาวชน.

วิกรม กรมดิษฐ์. (2553). จุดอ่อนของคนไทย 10 ประการ. กรุงเทพฯ: บั๊คสไมล์.

สายฝน วังสระ. (2552). การวิจัยและพัฒนาโปรแกรม 4-เอช เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. (2555). รายงานการวิจัย: มาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาปฐมวัย.

กรุงเทพฯ: โบนัส พรีเมอส์.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2551). แผนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย.

สืบค้นวันที่ 28 มีนาคม 2556, จาก [http://www.onec.go.th/onec_backoffice/upload/](http://www.onec.go.th/onec_backoffice/upload/Book/219-file.pdf)

Book/219-file.pdf

ภาษาอังกฤษ

Alexis, A.S. (2011). *What is the nature of children's leadership in early childhood*

- educational settings? A grounded theory.* United State of America: Colorado State University.
- Deborah, L. F. (2012). *Teachers' perceptions of leadership in young children.* United State of America: University of New Orleans.
- Fu, V.R. (1979). Preschool leadership-followership behaviors. *Child Study Journal* 9, 133-140.
- Murphy, S.E. & Johnson, K.S. (2011). The benefits of a long-lens approach to leader development: Understanding the seeds of leadership. *The Leadership Quarterly* 22, 459-470.
- Oregon State University. (2011). *Facts about 4-H understanding the basics.* Retrieved January 11, 2014, from <http://oregon.4h.oregonstate.edu/sites/default/files/factabout4hpdf.pdf>
- The National Council of English and International Reading Association. (1996). United State of America: The International Reading Association and the National Council of Teachers of English.
- National Association for the Education of Young Children (NAEYC). (2005). *Making a difference leadership in early care and education policy.* Retrieved March 28, 2014, from <http://www.naeyc.org/files/yc/file/200501/Rigby.pdf>
- Roets, L.F., Ed. (2000). *Leadership for ages 4-8: Identification and talent development.* Iowa: Leadership.